

והדרת פני זקן

בשנים האחרונות הפך גידול הזקן לטרנד עולמי. ביהדות ובחסידות הזקן מסמל את י"ג מידות הרחמים, והוא מקור לפרנסה ושפע.

האם לגלח את הזקן במלחמה

בשנים האחרונות גידול הזקן הפך ל'טרנד'. זה התחיל באותם צעירים המכונים 'היפסטרים' שמגדלים זקן ורוצים להרגיש 'קול'. יש כלי טיפוח מיוחדים לזקן, והרבה עניין סביבו.

אני זוכר סרטון שבו אחד המנחים הפופולריים בניו יורק באחת מתוכניות ה'טוק שואו' עשה משחק שנקרא 'היפסטר או חסיד'. הוא הראה תמונות של זקן, והקהל היה צריך לנחש האם זה זקן של חסיד או של היפסטר. הקהל כמעט תמיד טעה^[1] אבל זה רק מראה עד כמה לגדל זקן הפך לאופנה עולמית.

בשנה האחרונה ראינו כיצד מאות טילים שנשלחו מאירן, לא פגעו באף אדם, וכמעט ולא גרמו לנזק. הניסים האלו החזירו אותי למלחמת המפרץ, בשנת 1991, שבה כולם רעדו מאימת הסקאדים של סדאם חוסיין. משוכנעים כי הם נושאים ראש נפץ כימי, ועלולים להמיט הרג המוני. אזרחי ישראל צוידו במסכות גז, להגנה מפני שאיפת החומרים הרעילים, והכול ישבו באימה ובחרדה וציפו לבאות.

מדוע דווקא השימוש בנשק כימי נחשב לחציית קו אדום, לנשק לא לגיטימי? בשביל זה צריך לחזור יותר ממאה שנה לאחור. במלחמת העולם הראשונה שהייתה בעיקרה בין גרמניה לאנגליה, גרמניה השתמשה בנשק כימי. אחרי המלחמה הוסכם בין כל המדינות שיותר לא ישתמשו בנשק כימי, מה שנקרא 'פרוטקול ז'נבה'. בנוסף לכך, בשנת 1993 נחתמה אמנה לאיסור ייצור ושימוש בכלי נשק כימיים, ונכון להיום כמעט כל מדינות העולם הצטרפו אליה.

במלחמת יוהכ"פ, בשנת 1973 ישראל, הותקפה בכמה חזיתות. כמה ימים אחרי שפרצה המלחמה הגיעה פקודה מהמטכ"ל לכל החיילים שהיו מוצבים בגבול הדרומי של ישראל שיש חשש כבד שמצרים תתקוף את ישראל בנשק כימי, ולכן, כדי להגן על החיילים צריך לצייד אותם במסכות גז (אב"כ). כדי שהמסכה תהיה אטומה ומהודקת כראוי על הפנים, החיילים בעלי הזקן חייבים לגלח את זקנם.

באחת הפלוגות שהיו מוצבות בסיני וקיבלו את הפקודה, היו שלשה חיילים דתיים בעלי זקן. אחד מהם היה חסיד חב"ד בשם אפרים מול.

צריך להבין שבעולם החסידות בכלל ובחב"ד בפרט לגדל זקן זה פרט עיקרי וחשוב מאוד מהזהות החסידית. הרבי אומר בשיחה, שכיצד יודעים על בחור צעיר שהוא קיבל חינוך חסידי? אם הוא מניח שני זוגות תפילין ולא נוגע בזקן (כ"ד טבת תשמ"א, שיחות קודש ח"ב עמ' 34).

והנה לפתע החב"דניק מקבל הוראה שהוא צריך לגלח את הזקן. פשוט חשכו עיניו. הוא מספר שזה היה כמו חלום בלהות. הוא לא יכול היה לדמיין את עצמו ללא זקן.

ביחידה שלו היו כמה חיילים דתיים שהשתמשו במכונת גילוח מיוחדת שפעלה כמעין מספריים (לא בתער), בצורה שמותרת ע"פ הלכה לפי כמה דעות. הם טענו שמותר לו להתגלח במכונה כזו וזה הרי פיקוח נפש.

לא תהיה מתקפת גז

אבל החב"דניק לא היה מוכן אפילו לשמוע מדבר כזה. הוא פנה למפקד הפלוגה שחיבב אותו, ואמר לו שהוא יודע שהייתה הוראת מטכ"ל, אבל הוא חש שאם הוא יגלח את הזקן שלו הוא כבר לא יהיה אותו חייל. הוא יהיה סמרטוט, נמושה, שום דבר. הוא המשיך ואמר למפקד, שכשגזזו לשמשון הגיבור את השערות הוא איבד את כוחו, ואם הוא יגלח את הזקן הוא יישאר בלי כוח.

המפקד ענה לו "אבל זוהי פקודת מטכ"ל". אז החבדניק שאל אותו: "שמעת על הרבי מליובאוויטש?"

"בוודאי!", ענה המפקד. החייל ביקש מהמפקד שייתן לו רשות לשאול את הרבי האם זה פיקוח נפש או לא. אם הרבי יאמר שזה פיקוח נפש, הוא וחבריו יגלחו את הזקנים. המפקד הסכים.

הוא פנה לבני משפחתו והם מיד שלחו את השאלה לרבי. שני לילות עברו, ואז הוא מקבל הודעה שיתקשר הביתה. אשתו סיפרה לו שהגיעה תשובה מהרבי.

הרבי ענה כך: א. ברור שלא תהיה התקפת גזים. ב. החייל יכול ללבוש מסכה והזקן לא מפריע כלל, ליתר בטחון החייל יחזיק בכיסו מספריים ואם יהיה צורך הוא יוריד את הזקן בדקה אחת.

ואז הרבי הוסיף דבר מעניין. במלחמת העולם הראשונה, שזו הייתה הפעם הראשונה שהיה שימוש נרחב בנשק כימי, כל הצבאות השתמשו במסכות גז כולל אנגליה, ובכל זאת הם התירו להודים משבט 'הסיקים' שנלחמו בשורות האנגלים לא להוריד את הזקן, וידוע שהם היו חיילים מצטיינים.

החב"דניק חזר למפקד ואמר לו: "הרבי אמר שלא תהיה התקפה כימית". המפקד שאל אותו איך הרבי יכול לדעת, הרי הוא לא עובד במודיעין וכו', וזו שאלה של חיי אדם. החב"דניק השיב שאם הרבי אמר, הוא יודע, והוא לא מוכן לגלח את הזקן. המפקד החתים אותו על הצהרה שמטעמי דת ומצפון הוא לא מוכן לגלח את הזקן. היום אנו יודעים שלא הייתה התקפת גזים (הסיפור שלי גיליון מס' 10).

מה מסמלת ג' גדולה?

בפרשת תזריע, ובהמשכה במצורע, אנו למדים על דיני צרעת באריכות גדולה. בין השאר התורה אומרת לנו: "ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן" (תזריע יג, כט). התורה מדברת על אדם שיש לו נגע במקום של שיער, לאשה בראש ולגבר בזקן.

התורה אומרת שעל הכהן לבדוק את הנגע, ולהחליט אם זה צרעת או לא. אבל אם הכהן מתקשה לאבחן את המקרה, מופיע ציווי לא רגיל: "והתגלח". על המצורע לגלח את הזקן, כדי שהכהן יוכל להחליט האם הוא טהור או לא.

כשמסתכלים בתורה על המילה "והתגלח", מגלים דבר מאוד לא רגיל. האות "ג" של המילה והתגלח גדולה יותר משאר האותיות.

ישנן יותר משלוש מאות וארבע אלף אותיות בספר התורה. רוב האותיות הן רגילות, שבהן כותבים את כל התורה כולה. אבל יש מקומות ספורים שהאותיות קטנות יותר מהרגילות, כמו למשל בפתיחת ספר ויקרא, הא' של המילה 'ויקרא' קטנה משאר האותיות. וישנן אותיות גדולות יותר משאר האותיות, כמו בפסוק המפורסם ביותר: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (ואתחנן ו, ב). האות 'ע' של המילה 'שמע' והד' של המילה 'אחד' גדולות יותר.

תמיד שינוי כזה מעורר שאלות. מדוע לפתע פתאום יש שינוי בגודל האותיות וכמעט בכל מקרה השינוי רוצה להדגיש משהו. התורה רוצה שנעצור את שטף הקריאה, ונשים לב לעוד מסר שטמון במילה הזאת. נשאלת השאלה, מהו המסר שטמון באות ג' רבתי שבמילה "והתגלח"?

הגמרא (קידושין ל, א) אומרת: "וא"ו דגחון חציין של אותיות¹ והתגלח של פסוקים". אולי כדי לרמז שזו נקודת האמצע המספרית של פסוקי התורה, לכן האות ג היא גדולה יותר. הבעל-הטורים על הפסוק כותב: "והתגלח, גימל גדולה שג' צריכים גילוח גדול בכ"מ שיש בו שיער נזיר ומצורע ולויים".

שלושה מתגלחים

בתורה ישנם שלשה מקרים שבהם האדם מצווה לגלח את כל שער גופו. המצורע, אחרי שהוא נרפא מהצרעת מגלח את כל גופו ואז מביא קרבן.

נזיר, שהוא אדם שרצה להתקרב לרמת קדושה כשל כהן, ולכן הוא קיבל על עצמו להיות נזיר לשלושים יום או יותר, דהיינו שהוא קיבל על עצמו לא לשתות יין, לא להיכנס לבית קברות ולגדל את שערות ראשו, כשהוא מסיים את תקופת נזירותו הוא צריך לגלח את שערות ראשו.

השלישי הוא הלוי. בפעם הראשונה במדבר כשהקב"ה ציווה את אהרן "קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אותם". התורה אומרת איך בדיוק לעשות את זה: "וכה תעשה להם לטהרם, הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם וטהרו" (בהעלותך ח, ו).

חלק מתהליך מהטהרה שלהם, שרק אחריהם הם מורשים להיכנס לעבוד בביהמ"ק,

היה לגלח את כל שער גופם.

ג' בגימטרייה שלוש, לסמל שישנם שלשה מצבים שבהם אדם מחויב מהתורה לגלח את כל שער גופו כולל הזקן.

אבל אולי יש לומר, שהאות ג' הגדולה של המילה והתגלח באה להדגיש עד כמה קשה לאדם שמגדל זקן מסיבות דתיות לגלח אותו. מדוע? הרבי תמיד מצטט את המובא בקבלה, שהזקן מסמל וממשיך את י"ג מידות הרחמים, ובנוסף לכך הרבי אמר שגידול זקן הוא סגולה לפרנסה.

זה שבשנים האחרונות בהשגחה פרטית מיליוני אנשים בעולם מגדלים זקן, זה כדי להמשיך גילוי של י"ג מדות הרחמים, שהקב"ה ירחם על כל באי עולם, וכתוצאה מכך יגרום לכך שאנשים יהיו יותר רחמנים ויותר עוזרים אחד לשני. אז מי שרוצה לעשות עסקים טובים שיתחיל לגדל זקן. היום לא צריך להיות חסיד. גם היפסטרים ועוד רבים אחרים מגדלים זקן.